

duhovnosti in starosti: ljudje nismo organizirani le vertikalno, ampak tudi horizontalno. Bog ni zgoraj, 'v nebesih', ampak je 'moj bližnji' na levi in desni. Ta knjiga je izvirni poskus kritike enostranskega upravljanja s starostjo in staranjem in tudi velika priložnost, da se različna prizadevanja na tem področju srečajo na isti ravni, za isto mizo in v enakih čevljih.

Anton Mlinar

Amann, Anton. 2004. *Die großen Alterslügen. Generationenkrieg - Pflegechaos - Fortschrittsbremse?* Wien: Böhlau Verlag. 256 str. ISBN 978-3-205-77246-0. 29,90 EUR.

VELIKE LAŽI O STAROSTI

Anton Amann, profesor sociologije in socialne gerontologije na Inštitutu za sociologijo Univerze Dunaj, se že več kot petindvajset let ukvarja z vprašanji staranja in socialne politike. Je tudi član številnih gremijev in komisij, katerih naloga je sodelovanje med znanostjo in politiko, posebno ko gre za vprašanja starosti in staranja. S tega področja je vredno omeniti vsaj še dve drugi njegovi publikaciji: *Sprememba smeri za starost* (2000) in *Mnogi obrazi starosti: Dejstva, vprašanja, kritike* (1989). V knjigi *Velike laži o starosti* se je na ironičen način poigral z enostranskimi kazalci družbenega napredka, ki nalagajo bremena na človeške vire, predvsem tudi na stare ljudi, češ da bi bil napredek še večji, če ne bi bilo 'starih', grožnje 'generacijske vojne', 'kaosa v oskrbi starih', 'zavore napredka', 'države zagrenjencev' in podobno. S pomočjo teh predsodkov se izvaja simbolna oblast, sproža panika, katastrofični scenariji in diktat ekonomizma, ki brezobzirno širijo sovraštvo do starih oziroma tistih, ki potrebujejo pomoč. Medtem ko je na eni strani pokazal na kratkovidne in podle razloge takega razmišljanja in predvsem kritiziral žigosanje starejših kot grešnih kozlov, je na drugi strani nanizal nekaj dejstev, ki prikazujejo povsem drugačno sliko

o starosti in staranju v Avstriji in najbrž tudi v drugih državah. Kot sociolog si zastavlja vprašanje, zakaj prihaja do tako absurdnih trditev in zahtev po marginalizaciji celotnih družbenih skupin in kam lahko to pripelje. Dejstvo je, da so bili stari ljudje vedno, tudi v preteklosti, ko jih je bilo relativno mnogo manj kot danes, pomemben del družbe, neredko tudi gospodarsko pomenljiv dejavnik, predvsem pa znamenje zdravega družbenega etosa, skupnega prostora, ki je odražal sožitje ter visoko kulturo življenja in medgeneracijskega sožitja. To ne pomeni, da ni bilo problematičnih odnosov v posameznih okoljih in da ni bilo pomanjkljivosti v splošnih rešitvah. Ena od značilnosti zlaganih gesel in predsodkov je, da se postavljajo kot pravilo, se hitro primejo in pustijo globoke sledi tudi na drugih področjih.

Znanstveno pojasnjevanje tega problema, ki je naloga socialne gerontologije in sociologije na splošno, vključuje tudi razkrinkavanje laži o starosti, spremembo dojemanja resničnosti in poseganje v konkretno socialno politiko. Antonu Amannu je treba priznati, da je s tem delom na dostojen, deloma ironičen in predvsem učinkovit način dregnil v dogajanje dnevne politike ter probleme predstavil tako, da jih lahko razume tudi 'običajen bralec'. To je prednost njegove ironije, toda ironija ne vzame ostrine njegovemu znanstvenemu in strokovnemu aparatu.

Amannovo izhodišče so avstrijske in deloma nemške razmere, vseskozi pa upošteva tudi globalne razmere. Kajti v procesu globalizacije se ne nahajajo samo gospodarstvo in socialni sistemi, pač pa postaja del tega procesa tako rekoč vse: celoten običajni dan najbolj navadnega človeka v državi, način življenja, nakupovanje, seznanjanje z dogodki po svetu, odnosi med ljudmi, odnos do starih, medgeneracijski odnos, odnos med spoloma ipd.

Knjiga ima pet poglavij. V prvem govori o zgrešenih podobah starosti in zavrača najbolj običajne laži, na primer da so stari ljudje

ekonomsko breme družbe, da so stari vzrok naraščajočih stroškov zdravja, da so krivi za krizo javnega zdravstva in podobno. V drugem poglavju, ki ima naslov *Kdo je kdo za koga?*, razkrinka laži o bogatih starih, skoposti in generacijski vojni. Ne nasprotujejo si generacije, pač pa revnejši in bogatejši v istih starostnih skupinah. Družba sploh ne vidi mnogih oblik družbene produktivnosti starih ljudi, ker pač to ne sodi v njen horizont. Avtor je posebej kritičen do politike, ki svoje neuspehe nalaga na ramena najbolj revnih, zlasti na 'revne ženske' v starosti. Tudi v tem poglavju preverja trenutne avstrijske zadrege s pogledom na globalne razmere in razkrinka namišljene skrbi. V tretjem poglavju govori o deželi zamerljivih in zagrenjenih starcev. Po njegovem gre za ideološko laž, ki je uperjena proti starim ljudem, v bistvu pa kaže na rigidnost ustanov, ki ne znajo paziti na človeške vire in delajo z ljudmi, kot da bi bile njihove lastnice. Namesto da bi bile bolj učinkovite, pa zlonamerno izločajo stare ljudi iz pomembnih področij družbe. V četrtem poglavju, ki ima naslov 'Republika oskrbe', avtor zavrača laž o kaosu na področju oskrbe starih ljudi v Avstriji. Čeprav je res, da se to področje zapostavlja glede na najbolj perspektivne panoge razvoja in da ljudje, ki skrbijo profesionalno za stare ljudi, delajo velikokrat v težkih razmerah. Če pride pri tem do napak, to niso posledica napak posameznikov, pač pa strukturne napake, ki jih je mogoče odpraviti že z dobro voljo. Zato so nujne korekture sedanjih razmer na tem področju, na področju izobraževanja in skrbi za človeške vire, nujna pa je predvsem razgradnja nekaterih oblastnih struktur na področju socialnega dela. Višje življenjsko pričakovanje in daljše obdobje staranja ni noben 'bavbav', ki bi se ga bilo treba bati, ravno nasprotno, gre za veselo pričakovanje dolgega življenja. Pri tem je pomembno razgraditi predsodek, da sta starost in bolezen eno in isto. V petem poglavju avtor govori o globalnem staranju. Oblastem razvi-

tega sveta očita, da s povezovanjem starosti z revščino dejansko povzročajo krivice starim ljudem in nehote izvažajo svojo starostno politiko v države v razvoju ter jim delajo medvedjo uslugo. Zato meni, da bi se morale oblasti v razvitem svetu mnogo bolj truditi za to, da bi videle čez plot lastnih socialnih politik in miselnega vzorca koristi in stroškov, ki je za ljudi večinoma poniževalen. Še najhuje pri tem pa je, sklepa avtor, da se oblastne strukture razvitih ne zavedajo potencialov, ki jih predstavljajo stari v teh državah, niti potencialov držav v razvoju, če bi jim bogati in razviti le naklonili malo več pozornosti.

Knjiga govori sama zase in včasih preseneča, kako se lahko znanstvena natančnost prilagodi vsakdanjosti. Amannu se ni posrečila le zavrnitev laži o starosti, pač pa tudi utemeljitev drugačnega gledanja in njegova umestitev v kontekst družbenih interesov. Uspela mu je prvovrstna kritika ideologije, ki na videz stavi na mladostnost, in posredovanje številnih socialnogerontoloških podatkov in pojasnil, ki so zgovorni sami zase. Knjiga spodbuja skeptike, da bi bili bolj pogumni, še bolj kot to pa prinaša veselje vsem tistim, ki si prizadevajo, da bi besednjak in dejanja dejanskih ali namišljenih oblastnih struktur bolj ustrezali resničnim razmeram.

Anton Mlinar

Grden, Mojca, ur. 2007. Zgodbe iz doline mlinov. Zagorje: Medgeneracijska skupina Mlinček. Ilustrirala Desanka-Beba Kreča. 116 str.

ZGODBE IZ DOLINE MLINOV

Med stotinami medgeneracijskih skupin, ki se tedensko srečujejo po vsej Sloveniji, je tudi skupina Mlinček iz Mlinš pri Zagorju. Voditeljica Mojca Grden je z drugimi desetimi člani zbirala zgodbe starih ljudi iz te lepe vasi v notranjosti zasavskega hribovja. O tem pravi:

»Vse napisane zgodbe imajo resnično ozadje. Ob srečevanjih s starejšimi krajani smo jih odkri-